

Λεπτομέρειες μιας αρχαιολογικής ανασκαφής στη Σάμο (Βασιλική Γιαννούλη, Αρχαιολόγος)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=164621>]

Το Β.Δ. ιερό

Με μόνη διακοπή στο σημείο όπου ο σύγχρονος δρόμος που οδηγεί στο μοναστήρι της Σπηλιανής πιθανόν να κατέστρεψε και άλλες κόγχες, αρχίζει αμέσως δυτικά το Β.Δ. ιερό. Δυο συστάδες εντοπίστηκαν μόλις πρόσφατα και δεν έχουν μελετηθεί ακόμη, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει μια μεμονωμένη κόγχη με μνημειώδεις διαστάσεις, η οποία βρέθηκε 24 μ. ψηλότερα από την υψομετρική γραμμή της 9ης συστάδας, η οποία είναι η μεγαλύτερη σε μήκος και εκτείνεται μέχρι την νότια είσοδο του Ευπαλινείου, με 24 κόγχες σε 4 ομάδες. Η μεμονωμένη μεγάλη κόγχη φέρει επίχρισμα με κονίαμα στερεωμένο σε υπόστρωμα από θραύσματα κεραμίδων και σώζει καθαρά το ίχνος από το αποκεκρουμένο ανάγλυφο.

Εικόνα 10

Τα ενδιαφέροντα στοιχεία, που συγκεντρώνει η τελευταία αυτή συστάδα και θα παραθέσουμε στην συνέχεια, υπονοούν, νομίζουμε, μια ριζική αλλαγή από τον αμελέστερο και απλούστερο τρόπο κατασκευής των κογχών στο Β.Α. ιερό. Το πρώτο (ανατολικό) τμήμα της συστάδας αποτελούν έξι κόγχες από τις οποίες η μία διπλή. Για το δεύτερο, που παρουσιάζει την μεγαλύτερη συγκέντρωση με δεκατέσσερις κόγχες και μία εντορμία για την υποδοχή στήλης, έχει λαξευθεί προσεκτικά η παρειά του βράχου, ώστε να δίνει την εντύπωση τοίχου, μέρος του οποίου είναι εντελώς κάθετο και λείο. Εμπρός σε μία από τις κόγχες, ιδιαίτερα επιμελημένη και διαμορφωμένη με λίθινο πλαίσιο και αέτωμα, είχε βρεθεί από τον felsch πεσμένο το συνανήκον ανάγλυφο, του οποίου αγνοείται σήμερα η τύχη. Μπροστά στην κόγχη σώζονται λείψανα λιθόστρωτου από μικρά θραύσματα

λιθόπλινθων, τοποθετημένα σε ερυθρωπό υπόστρωμα ασβεστοκονιάματος ως επίστρωση επάνω από μεγαλύτερες πλάκες. Μια άλλη κόγχη της ίδιας ομάδας παρουσιάζει την επιμελέστερη κατασκευή και μνημειώδεις διαστάσεις, με συνολικό ύψος 1,75 μ. (εικ. 4). Είναι διώροφη, με οριζόντια αυλάκωση, που εξέχει στα άκρα της κόγχης, για την υποδοχή καλυπτήριας πλάκας. Η κατώτερη κόγχη έχει επενδυθεί με παχύ στρώμα επιχρίσματος όπως και η επάνω, στο εσωτερικό της οποίας έχει λαξευθεί μικρότερη κόγχη με τοξοειδή οροφή. Η κόγχη επιστέφεται με αέτωμα και έχει πλευρικούς πεσσούς. Μεταξύ της δεύτερης και τρίτης ομάδας της 9ης συστάδας υπάρχει μεγάλο ορθογώνιο, τεχνητό σπήλαιο με άνοιγμα μήκους περίπου 3 μ., με ελαφρά θολωτή οροφή. Το δάπεδό του είναι λιθόστρωτο με επίστρωση κονιάματος και το άνοιγμά του κλείνει με τοίχιο κτισμένο με ακανόνιστους λίθους και κουρασάνι. Ακολουθούν προς τα δυτικά δυο συνεχόμενοι ορθογώνιοι χώροι με άγνωστη προς το παρόν λειτουργικότητα. Στο βόρειο τοίχωμα του ανατολικού χώρου σχηματίζεται ένα δεύτερο επίπεδο με οριζόντιο λάξευμα στον βράχο, παρόμοιο με τις άλλες συστάδες, ίσως για την εναπόθεση προσφορών στην θεά.

Την 9η συστάδα κλείνουν δυο μνημειώδεις κόγχες με ύψος που φθάνει μέχρι 1,20 μ., ανάμεσα στις οποίες έχει διαμορφωθεί πλατύς «πεσσός» (εικ. 5). Η μία απ' αυτές είναι αετωματική με πεσσοειδή πλαίσια και καταχωμένη μέχρι το μισό περίπου του ύψους της. Εμπρός και δυτικά της είχαν εντοπισθεί το 1975 τρεις λιθόπλινθοι (βάθρα), από τις οποίες μία με περιτένεια. Εμπρός από τα βάθρα σχηματίζεται πλατύς αναβαθμός, η λαξευμένη με επιμέλεια κατατομή του οποίου

του δίνει την μορφή κανονικής λιθοπλίνθου. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι διαστάσεις των δυο κογχών είναι μοναδικές τόσο στο βόρειο όσο και στο δυτικό ιερό, που θα δούμε αμέσως μετά, αν ληφθεί υπ' όψη ότι όλες οι κόγχες που ερευνήθηκαν μέχρι στιγμής είναι κατά πολύ μικρότερες, σε μερικές δε δεν χωρούσε τίποτε μεγαλύτερο από ένα μικρό ειδώλιο της θεάς. Η εξαίρεση ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι δυο κόγχες βρίσκονταν πολύ κοντά στο νότιο στόμιο του Ευπαλινείου ορύγματος, το οποίο έφερνε το πολύτιμο για την πόλη νερό, και από το σημείο αυτό ξεκινούσε ο μεγάλος εξωτερικός αγωγός, ο οποίος διοχέτευε το νερό σε κρήνες κατά μήκος της πλαγιάς του βουνού. Δυο ακόμα μεγάλες κόγχες, αμελούς κατασκευής, υπάρχουν αμέσως ανατολικά και βόρεια από το στόμιο. Το δάπεδο της μιάς αποτελεί λιθόπλινθος (εικ. 6), κάτω από την οποία διακρίνεται κενό, που σημαίνει πιθανώς ότι η κόγχη ήταν διώροφη και το κάτω τμήμα της είναι σήμερα επιχωμένο.

[Συνεχίζεται]